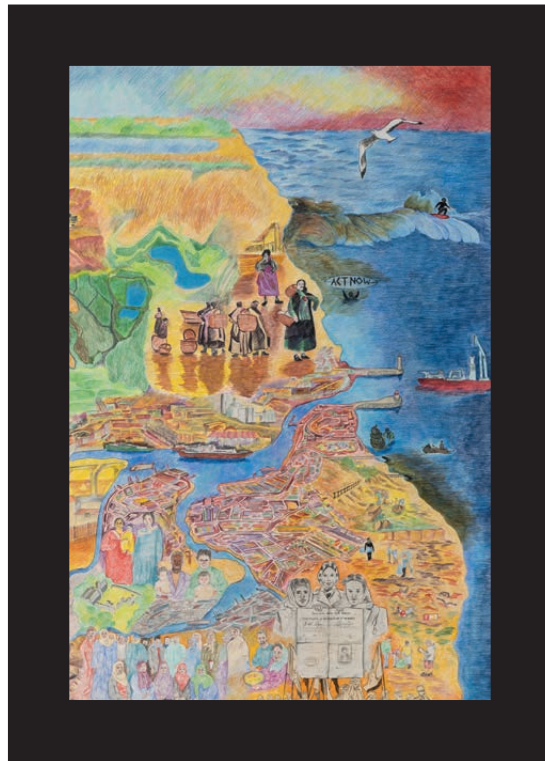

Exposició

Carolina Caycedo. Terra dels Amics

13 jun. — 13 oct. 2024

Memorias de la Cuenca del Tyme (detall), 2022.
Cortesía de l'artista i Instituto de Visión
(Bogotá i Nueva York)

Dossier de premsa
IVAM Centre Julio González

IVAM35

Exposició

Carolina Caycedo. Terra dels Amics

13 jun. — 13 oct. 2024

En col·laboració amb:
Artium Museoa, Vitoria-Gasteiz

Comissariat:
Catalina Lozano i Irene Aristizábal

GENERALITAT
VALENCIANA

IVAM

Patrocinador

Coproduïda amb

**ARTIUM
MUSEOA**
Enkulturrain Arte Corakidaren Museoa
Museo de Arte Contemporáneo del País Vasco

Carolina Caycedo.

Terra dels Amics

L'exposició *Terra dels amics* de Carolina Caycedo (Londres, 1978), composta per un conjunt d'instal·lacions, vídeos, llibres d'artista, fotografies, *collage* i escultures penjants, arreplega un cos ampli de treball que gira al voltant de la seua investigació sobre els moviments socials i organitzacions comunitàries que s'oposen a la construcció d'infraestructures energètiques, incloent-hi grans projectes hidroelèctrics, en diferents llocs del món.

Aquests processos organitzatius es nodreixen —i també produeixen formes— de coneixements no hegemònics —ancestrals, llauradors, populars— que contradiuen les lògiques extractivistes de l'economia capitalista i dels governs que les sustenten legalment, organitzativament i militarment. Aquest recorregut de llarg alè de Carolina Caycedo s'inicia en 2012 amb el projecte *Represa-Represión / Be Dammed* i ha generat una multiplicat d'obres en vídeo, escultura, instal·lació, dibuix, fotografia i *performances*.

Caycedo explora diferents aspectes de les lluites per la justícia ambiental que porten una revisió crítica dels discursos que defineixen l'aigua com a recurs al servei de la humanitat, basant-se en la divisió creada pel pensament modern entre naturalesa i cultura, que implica una definició d'humanitat en la qual aquesta està escindida d'un entorn entès com a domesticable i explotable. Aquests processos de pensament crític i de treball amb diverses comunitats a les Amèriques, a la llarga, han portat Caycedo a qüestionar també les lògiques hegemòniques al voltant de la producció d'imatges que contribueixen a una representació del territori com a paisatge, també domesticat i apropiable dins de la categoria que ho defineix com a cultura. El seu treball advoca per un enteniment mutualista de les relacions entre els éssers i entitats humanes i no humanes que habiten el planeta; una forma de pensament que és comuna a molts pobles originaris per als quals les jerarquies civilitzatòries pròpies d'Occident han generat un profund desequilibri que hui denominem canvi climàtic.

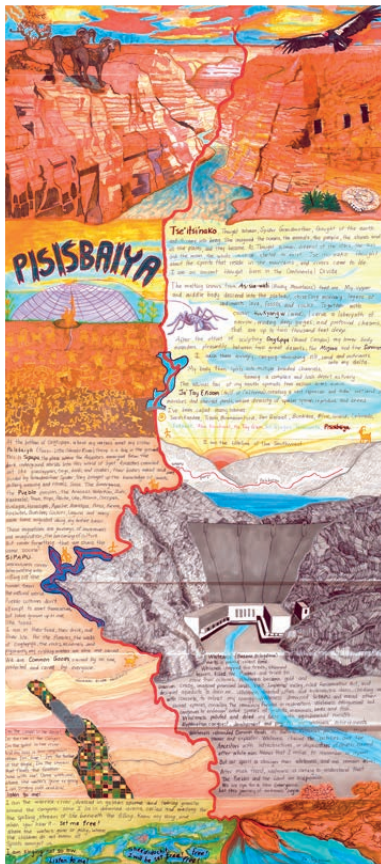
Memorias de la Cuenca del Tyme, 2022. Cortesia de l'artista i Instituto de Visión (Bogotá i Nueva York)

Encara que el seu treball s'ha desenvolupat en diferents contextos, el riu Yuma (o riu Magdalena batejat en 1501 pel colonitzador espanyol Rodrigo de Bastidas), un dels cossos d'aigua més importants de Colòmbia, que travessa el país de sud a nord i històricament ha permès el flux de persones i mercaderies, ha sigut central per a la praxi ambiental de Caycedo. El treball amb comunitats riberenques ha permès estructurar un pensament al voltant de la justícia ambiental que considera la multidimensionalitat de les formes de vida, però també de lluita que es produeixen al voltant de les ecologies fluvials. En aquest sentit, la noció de plurivers es presenta com una alternativa a una descripció unívoca de la realitat. El plurivers ha sigut definit com a «*worldings* heterogenis que convergeixen com una ecologia política de pràctiques que negocien la seua dificultat de coexistir en heterogeneïtat», és a dir, com la potència de la coexistència del diferent com una forma de compromís vital basat en la cura de les relacions. Aquest aspecte de «relacionalitat radical», implica «el fet que totes les entitats que formen el món estan tan profundament

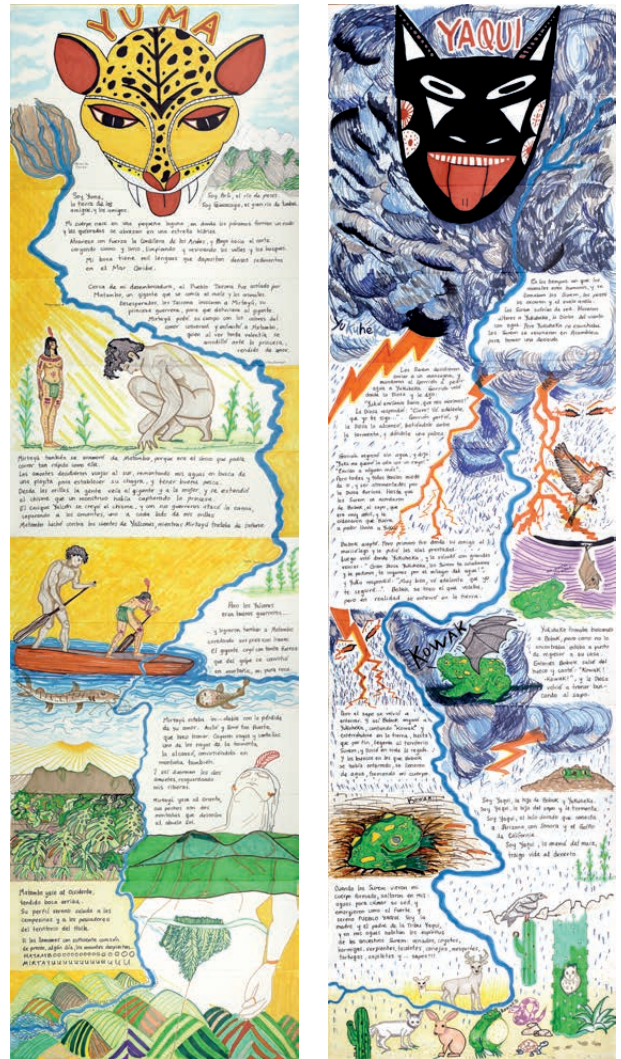
interrelacionades que no tenen una existència intrínseca o separada per si mateixes». Aquestes formes de pensament conceben la vida com el producte de relacions d'interdependència en les quals els humans som un actor més dins dels molts éssers (humans i no humans) que conformen el plurivers. El fet de recuperar històries i relats que reflecteixen aquestes cosmovisions i les lluites per la seua supervivència és central en el treball de Caycedo, tant a l'interior com a l'exterior de l'estudi. Un aspecte important en la seua obra i en les lluites per la justícia ambiental és el reconeixement d'allò que normalment denominem «naturalesa», els rius, les muntanyes, els ecosistemes, com a «persones» amb drets equiparables al dels humans i que comencen a ser reconeguts dins de les legislacions de diferents països.

El títol de l'exposició arreplega el significat del nom *muisca* del riu Yuma, traduït com a «terra dels amics», que també dona títol a un gran mural, *YUMA, o la Terra dels amics* (2014) en el qual, a través d'imatges satel·litàries, Caycedo reconstrueix l'impacte nociu de la construcció de la resclosa del Quimbo sobre el

riu (una de les 17 projectades al llarg del seu recorregut). En apropiant-se del llenguatge visual de les imatges satel·litàries, Caycedo busca subvertir la seua lògica militar dominant i confrontar el paper de la mirada colonial sobre el territori, així com les representacions que produeix i naturalitza dins dels processos de privatització i expropiació. És, a més, el títol d'una obra en vídeo, *Terra dels amics* (2014), en la qual Caycedo segueix persones de la comunitat afectades pel Quimbo, generant una proximitat que permet percebre les interaccions i relacions afectives entre els diferents actors que protagonitzen aquest esdevenir nefast. Aquests canvis perceptius i d'escala operen d'una obra a l'altra, la qual cosa permet també advertir les diferents dimensions d'aquests processos en el sentit més ampli que la paraula ecologia pot prendre.

Pisisbaiya, 2017.
ARTIUM Centro-Museo Vasco
de Arte Contemporáneo

Yaqui y Yuma, 2016. Col·lecció César Reyes

En les seues presentacions en IVAM i Artium Museoa, l'exposició ha incorporat una nova producció de Colectivo Cambalache, els actuals membres del qual són, a més de Caycedo, els artistes Alonso Gil i Federico Guzmán; es tracta d'un dibuix de gran format que remet als monticles de fosfats extrets per la companyia marroquina Phosbouccra —anteriorment de propietat espanyola— i al campament de protesta de Gdeim Izik, que va ser violentament desmantellat per les forces armades marroquines en 2010. Com en la majoria dels casos de violència ambiental, al Sàhara Occidental

Fos Bucraa Gdeim Izik, 2023. Cortesia de l'artista

conviuen diverses formes d'agressió: la dels projectes extractivistes exercida sobre els territoris, la de les forces estatals que fan possibles les primeres, i la dels discursos colonials dominants, que normalitzen aquestes explotacions en nom del «progrés» i la «civilització».

Des de començaments de la seua trajectòria com a artista, Caycedo s'ha interessat per, ha participat en, i ha generat formes de treball i intercanvi col·lectius, primer com a membre del Colectivo Cambalache i després en diversos

projectes en els quals els processos acaben definint en gran manera la forma que prenen els treballs. És el cas de *Caminem juntes* (2010), una construcció formada per peces de roba donades i cosides per habitants de la ciutat de Lleó, que ara també acull altres narratives i trobades. En aquest cas, hi incloem els vídeos, *Veus de refugiades* i *Veus en la distància. Exiliades, territoris de memòria i pau* (2019) que reflecteixen les experiències de dones colombianes exiliades a Espanya, recollides per la Colectiva de Mujeres Refugiadas, Exiliadas y Migradas en Espanya en suport a la Comissió per a l'Esclarament de la Veritat, la Convivència i la No Repetició de Colòmbia que va publicar el seu informe final en el 2022. Acompanyem els vídeos per l'informe «La Veritat explicada per les Dones Refugiades, Exiliades i Migradas» preparat en 2019 per la Colectiva de Mujeres Refugiadas, Exiliadas y Migradas juntament amb la Red Nacional de Mujeres Defensoras que va tindre incidència en l'informe final de la Comissió de la Veritat a Colòmbia.

La inclusió de memòries, treballs i pancartes de col·lectius de dones locals al context de l'exposició ha sigut clau per a la seua

Caminemos juntas, 2010. MUSAC

Mi linaje femenino de la lucha ambiental_Expansión, 2019. Commonwealth and Council Los Angeles

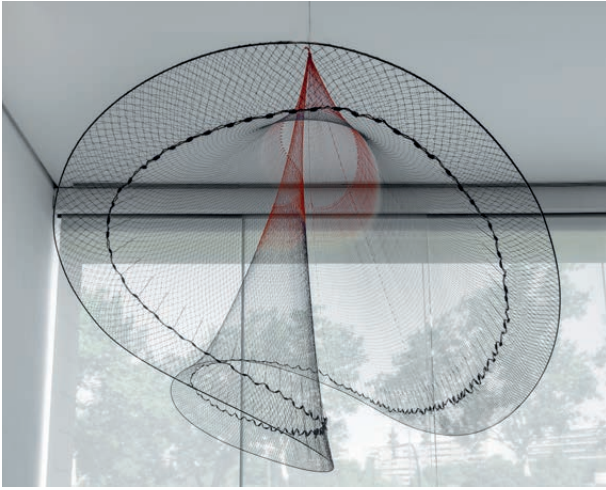
concepció i la seua connexió amb els territoris on s'ha presentat. L'exposició es presenta també com l'oportunitat de proposar un diàleg entre diferents contextos i entre l'obra de Caycedo amb lluites feministes, permetent-li posicionar el seu treball i pensament crític en diàleg amb organitzacions i col·lectius actius en el terreny.

Per a la primera presentació de l'exposició en el Baltic Art Centre for Contemporary Art, Caycedo va incloure pancartes creades pel col·lectiu The Women's Banner Group de la ciutat de Durham al Regne Unit. Les seues pancartes van ser creades en honor al gran impacte de les dones en el moviment de resistència contra la clausura de les mines de carbó en el nord-est anglès entre els anys 70 i 90. L'exposició en Baltic també va incloure el vídeo documental *Of Whole Heart Cometh Home* (2018) realitzat pel col·lectiu d'artistes, fotògrafs i cineastes Amber Films que va documentar la fabricació d'aquestes pancartes. En Artium, *Terra dels amics* va incloure una pancarta realitzada per l'associació Sareak josten (Teixint xarxes) que agrupa diferents col·lectius que lluiten per la diversitat i la convivència a Vitòria-Gasteiz,

i un vídeo sobre les realitats de persones colombianes refugiades a Euskadi que va ser creat pel Nodo Euskadi en suport a la Comissió per a l'Esclarament de la Veritat, la Convivència i la No Repetició de Colòmbia.

Mi linaje femenino de la lucha ambiental_Expansión (detall), 2019. Commonwealth and Council Los Angeles

Mãe das Água Livres, 2019. CA2M

Pensar el territori des del cos i com un cos fa part de l'experiència de vida i treball de Caycedo. Els projectes hidroelèctrics obstrueixen el flux que fa possible l'existència d'un territori saludable, com bé va dir el Mamo Pedro Juan a Caycedo: «Una reclosa és com un nus en l'anus». El flux de l'aigua i el seu pas per les xarxes de pesca artesanal es converteixen així en maneres de fer món que resisteixen a la violència ambiental. Aquestes han inspirat en gran manera el treball de Caycedo, que les ha utilitzades en escultures, dins de vídeos i com articuladores d'accions col·lectives que l'artista denomina «geocoreografies». Un exemple és la performance *Atarraya* (2015-2024) i que va ser presentada durant la inauguració de l'exposició en Artium Museoa amb la participació de Mireya Perea (del Colectivo Latinoamericano de Refugiados Bachué) i Alejandra Tatiana Montoya, totes dues dones colombianes exiliades a Euskadi. A València, Caycedo convida la Colectiva de Mujeres Refugiadas, Exiliadas y Migradas a realitzar la performance *Més enllà del Control* (2013-2024) en què els moviments es basen en les relacions visuals i conceptuals entre la forma en què les rescloses manegen un cos d'aigua, i la contenció física, legal i psicològica de cossos socials, com ara una multitud, un motí, una organització comunitària o un ciutadà individual.

Terra dels amics és la primera revisió a Europa del treball de Carolina Caycedo. Ha sigut presentada en el Baltic Centre for Contemporary Art, en Gateshead (el Regne Unit) i en Artium Museoa, a Vitòria-Gasteiz.

CAROLINA CAYCEDO (Londres, 1978)

Carolina Caycedo (Londres, 1978) és una artista multidisciplinària colombiana establerta a Los Angeles. Les seues immenses fotografies geogràfiques, acolorits llibres d'artista, escultures penjants, *performances*, pel·lícules i instal·lacions no són simples objectes artístics, sinó portes d'entrada a debats més amplis sobre com ens tractem els uns als altres i com tractem el món que ens envolta. A través del seu estudi i del seu treball de camp amb comunitats afectades per grans infraestructures i altres projectes extractius, ens convida a reflexionar sobre el ritme insostenible de creixement del capitalisme i sobre com podem adoptar la resistència i la solidaritat. Els processos i la participació són fonamentals en la pràctica de Caycedo, que contribueix a la reconstrucció de la memòria ambiental i històrica com a espai fonamental per a la justícia climàtica i social. Basant-se en epistemologies indígenes i feministes, Caycedo confronta el paper de la mirada colonial en la privatització i expropiació de la terra i l'aigua.

Les seues exposicions individuals recents inclouen: *Land of Friends* (Terra d'amics), Baltic, Newcastle (2022); *Ballroom Marfa, Texas* (amb David de Rozas) (2021); MCA Chicago (2020); ICA Boston (2020); Muzeum Sztuki en Łódź (2019). Ha participat en nombroses exposicions col·lectives incloent 15 Biennial de Cuenca, Ecuador (2021), *We Are History* (Som Història), Somerset House, Londres (2021); LA TRIENAL 20/21, El Museo de Barrio, Nova York (2021); la Biennial d'Arquitectura de Chicago (2019).

ACTIVITATS

Presentació

Diàleg entre les comissàries de l'exposició, Catalina Lozano i Irene Aristizábal i l'artista, Carolina Caycedo.

Data: 13 de juny 2024

Horari: 19 h

Lloc: Auditori Carmen Alborch

Més enllà del control, performance de Carolina Caycedo

Dins de la programació de l'exposició *Carolina Caycedo. Terra dels amics*, i com a nexa entre la presentació de l'exposició i la inauguració, l'artista realitzarà l'acció *Més enllà del control* (2013-present), al costat de: Alba Teresa Higuera Buitrago, Claudia García Giraldo, Erika Paez Manjarrés, Leonora Castaño Caro, Luisa Roldán Giraldo i María Esperanza Ramírez de la Col·lectiva de Dones Refugiades, Exiliades i Migrades.

Esta performance, de 15 minuts de duració, es construeix a partir de les relacions visuals i teorètiques entre les rescloses, la manera en què manipulen i contenen els cossos d'aigua, i la contenció física, legal i psicològica del cos social. Els gestos que s'exploren inclouen aquells utilitzats per la policia o l'exèrcit per a contindre i trencar masses o manipular individus en l'espai públic. L'acció també al·ludix al corrent i a la caiguda, condicions necessàries en un riu per a construir una resclosa hidroelèctrica.

Data: 13 de juny 2024

Horari: 1r passe: 20.15 h / 2n passe: 20.40 h

Lloc: Hall de l'IVAM

Institut Valencià d'Art Modern
Centre Julio González
Guillem de Castro, 118
46003 València

Contacte:
Departament de Comunicació
comunicacion@ivam.es
T. +34 963 176 600

IVAM